

Monta vuotta sitten näin taidenäyttelyn, joka teki minuun lähtemättömän vaikutuksen. Siinä esitettiin Port Morsebyn laitakaupungilla asustaneen goilalahaimon taideteoksia. Näillä laitakaupunkilaisilla ei luonnollisestikaan ollut hienoja taide-
tarvikkeita, vaan he käyttivät esineitä, joita sattui olemaan saatavilla, enimmäkseen luon-
nosta kerättyjä ja kaatopaikalta löydettyjä. En tiedä, olivatko teokset yksilöiden vai ryh-
mien tekemiä: yksittäisistä taitelijoista ei kerrottu. Alkeellisista materiaaleista huolimatta
teokset olivat upeita: Uuden-Guinean luonto ja länsimaisen kulttuurin jätteet kohtasivat
niissä kiehtovalla symbolisella tavalla. Teokset olivat alun perin olleet esillä festivaaleil-
la, jollaisia järjestettiin noin joka toinen vuosi. Minä näin sekä teokset että goilalalaisten
pitkän valmistautumisen festivaaleihin diojen ja valokuvien kautta: juhlan päätyttyä kaikki
oli poltettu, ja pian sen jälkeen oli alkanut valmistautuminen seuraavaan festivaaliin.

Tämä goilalalainen arvomaailma tulee välillä mieleeni, varsinkin silloin, kun yliopisto-
ja tiedemaailmassa korostetaan tuloksia, tuotoksia ja henkilöitä. Vaikka näitä ei korostet-
taisi, saattaa pohjalla oleva arvomaailma vaikuttaa meihin piilevillä tavoilla. Mietin kri-
tiikkiä ja sitä, mitä sillä ymmärretään ja miten siihen suhtaudutaan. Asiasta puhuttiin jatko-
opiskelijoille järjestetyn tieteellisen kirjoittamisen kurssin yhteydessä. Vaikutti siltä, että
useat jatko-opiskelijat — monien muiden tavoin — pelkäävät kritiikkiä. Miksi pelätään?
Sytä on varmaan monia. Ensiksi saattaa tulla mieleen, että kyse on heikosta itsetunnosta.
Toisaalta voisi ajatella, että pikemmin on kyse korostuneesta minäkuvasta: minä itse olen
tässä keskeisessä asemassa, tiedemaailman napana, ja minun teokseni ovat nimenomaan
minun teoksiani. Vaikka artikkeleita ja väitöskirjoja ei tarvitse polttaa aina niiden valmis-
tumisen jälkeen, voidaan välillä panna enemmän painoa yhteisölliselle toiminnalle, joka
vie tiedettä ja ymmärrystämme eteenpäin. Näin kritiikki voitaneen nähdä uudessa valossa.

Jatkokoulutuksen (ja peruskoulutuksenkin) tehtäviin kuuluu etenkin esimerkkien kautta
opettaa, miten rakentavassa hengessä annetaan ja vastaanotetaan kritiikkiä, jonka perim-
mäinen tarkoitus on edistää sen kohteena olevaa työtä ja yhteisön sisäistä keskustelua. Kri-
tiikillä tarkoitan muun muassa aukkojen ja ristiriitaisuuksien osoittamista, vaikka tieteel-
liseen keskusteluun kuuluu paljon muitakin, kuten kysymykset asioiden selventämiseksi
tai yhteisymmärryksen rakentamiseksi. Rakentavan kritiikin pitäisi mielestäni kummuta
kyseisen tutkimuksen omista lähtökohdista — joista toki myös on voitava keskustella.
Kritiikki kuuluu tiedemaailmaan. Jos kritiikin pelossa — tai jostain muusta syystä —
keskustelu olisi vain sitä, että mielistelisimme toisiamme tai varoisimme astumasta ke-
nenkään reviirille, niin tiede todennäköisesti tyrehtyisi ja pyörisimme vain omissa yksi-
tyisissä tiedemaailmassamme tai suljetuissa piireissä.

Kuten goilalalaisten taideteoksissa, myös tiedemaailmassa toimitaan toisinaan anony-
misti yhteisen päämäärän hyväksi. Lehden päätoimittajalla on luottamuksellinen näköala
tähän toimintaan: hän pyytää ja vastaanottaa lausuntoja ulkopuolisilta refereiltä. Useim-
missa tapauksissa voin vain yhtyä erään kirjoittajan kommenttiin: »Hieno juttu, miten ar-
vioijat ehtivät ja jaksavat paneutua niin perusteellisesti. Tämä on erittäin hyvää koulutus-
ta nuorelle tutkijanalulle.» Ja erittäin hyvää palautetta kenelle kielentutkijalle tahansa. ■